

Název studijního předmětu : Rasismus a idea rasy

Garant kurzu: Prof. Petr Mareš

Vyučující: Mgr. Eva Šlesingerová

Kontakt: (eslesi@fss.muni.cz),

konzultační hodiny vždy ve čtvrtek od 10 hod do 11 hod (místnost 349)

Typ studijního předmětu: povinně volitelný

Rozsah studijního předmětu : kredity: 6 ECTS

Formy výuky studijního předmětu : přednáška a seminář

Způsob ukončování studijního předmětu: zkouška

Stručná anotace předmětu: Studijní předmět „Rasismus a idea rasy“ je úvodem a základním přehledem vybraných sociálně-vědných teorií rasy a rasismu. Zabývá se také analýzou fungování rasismu a jeho praktikami v prostředí moderní a pozdně moderní společnosti. V první části poskytuje kurz studentům základní přehled o moderním vývoji konceptu rasy, dále o vybraných sociálních teoriích rasy a rasismu. Druhá část se zaměřuje na perspektivu vzájemného působení a souvislostí mezi konceptem rasy a vybranými diskurzemi jako jsou kolonialismus, nacionalita, etnicita, antisemitismus či identita. Závěr kurzu reflektuje dynamiku změny diskursivních hranic ideje rasy a rasismu, kdy se otázka homogenních biologických a fyziognomických definic rasy („color line“) změnila v otázku hranic kulturních diferencí a identit („culture line“).

Podmínky pro získání kreditů: (1) esej, případová studie - její prezentace na posledním semináři (30%) (2) úspěšné zvládnutí závěrečného testu (50%) a (3) prezentace referátu z doporučené četby na semináři (20%). Podmínkou absolvování kurzu je dosažení minimálně 60%.

Texty povinné četby jsou k dispozici v knihkupectvích a ve studovně knihovny FSS MU a na webové adrese kurzu ve studijních materiálech.

Tématická struktura předmětu a časový rozvrh:

1. Úvodní hodina

2. Idea rasy, genealogie konceptu (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Arendtová, H. 1996. *Původ totalitarismu I-III*. Praha: OIKOYMENH. 245-278

Doplňující četba:

Banton, Michael 1999. „The Racializing of the World“. In: *Racism*. Bulmer, M. & Solomos John, eds. Oxford, NY: Oxford University Press, 34-40

Mosse, G.L. 1978. „Eighteenth-Century Foundations“.in: *Toward the Final Solution. A History of European Racism*. New York: Howard Ferrit. 1-17

Jahoda, G. 1999. *Images of Savages. Ancients roots of modern prejudice in western culture*. London a New York: Routledge. 13-36

3. Sociálně teoretický status ideje „ras/y“, etnicity (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Goldberg, D.T. ed. 1990. *Anatomy of Racism*. London, Minneapolis: University of Minnesota Press. 295-319

Doplňující četba:

Rex, J. 2000. „Race Relations in Sociological Theory“. in: Back, Les & Solomos, John, eds. *Theories of Race and Racism*. NY: Routledge. 119-125

Poliakov, L. 1999. „Gobineau and his Contemporaries“. In: Bulmer, M. & Solomos, J: *Racism*. Oxford: Oxford University Press

Goldberg, D.T. 1990. „The Social Formation of Racist Discourse“. in: Goldberg, D.T. ed. 1990. *Anatomy of Racism*. London, Minneapolis: University of Minnesota Press

4. Re/produkce „Druhého“ (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Pickering, M. 2001. „The Concept of the Other“. In: *Stereotyping. The politics of Representation*. Basingstoke: Palgrave. 47-78

Doplňující četba:

Todorov, T. 1996. *Dobytí Ameriky. Problém Jiného*. Praha: Mladá fronta.

Young, L. 2000. „Imperial Culture“. in: *Theories of Race and Racism*. Back, Les & Solomos, John, eds., NY: Routledge, 267-287

Jahoda, G. 1999. *Images of Savages. Ancients roots of modern prejudice in western culture*. London a New York: Routledge. 75-97

5. Idea rasy a kulturní dynamika kolonialismu (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Arendtová, H. 1996. *Původ totalitarismu I-III*. Praha: OIKOYMENH.

Doplňující četba:

Said, E. 1995. *Orientalism*. Harmondsworth: Penguin Books. 31-111

Stoler, A.L. 1995. *Race and the Education of Desire*. Durham and London: Duke University Press. 95-137

Mitchell. 1991. *Colonising Egypt*. Berkeley: University of California Press, vybraná kapitola

Barša, o Sardovi (web)

6. Antisemitismus a dynamika rasistické mytologie (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Bauman, Z. 2003. *Modernita a holocaust*. Praha:Slon. 67-85

Doplňující četba:

Mosse, Georgie, L. 1978. „The Jews: Myth and Counter-Myth“. *A History of European Racism*. New York: Howard Fertig. 113-128

Arendtová, H. 1996. *Původ totalitarismu I-III*. Praha: OIKOYMENH. 51-61 a 61-83

Gilman, S. 1991. „The Jewish Nose“. In: *The Jew's Body*. London:Routledge. 169-194

Fredrickson, G.M. 2003. *Rasismus. Stručná historie*. Praha:BB/Art. Str. 47-79

7. Čtecí týden

V tomto týdnu studenti využijí čas ke samostudiu a četbě, případně k přípravě prezentace či referátu.

8. Idea rasy, „Druhý“ a politika prostoru

Povinná četba:

Baršová, A. *text o Segregaci: web*

Doplňující četba:

Abel, E. 1999. „Bathroom Doors and Drinking Fountains: Jim Crow's Racial Symbolic“. *Critical Inquire* 25, Spring 1999. 435-481

Mitchell, T. 1998 „Orientalism and the Exhibitionary Order“. In: In: Mirzoeff, N.. *The Visual Culture Reader*. London. Routledge. 495-506

Clifford, J. 1997. „Diaspora“. In: Guibernau, M. a Rex, J. eds. *The Ethnicity Reader*. Cambridge:Polity Press 283-290

Sedláková, R. Proměny hranic v moderní společnosti: od marginality k marginalizaci, od inkluzivní k exkluzivní společnosti. In: Tomáš Sirovátka(ed.) *Mensiny a marginalizované skupiny v České republice*. Brno: FSS MU.

9. Perspektiva národního státu, otázka modernity I. (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Bauman, Z. 2003. *Modernita a holocaust*. Praha:Slon. 67-98

Doplňující četba:

Burleigh, M., Wippermann, W. 1999. „The Racial State“. in: Bulmer, M. & Solomos John, eds. *Racism*. Oxford, NY: Oxford University Press. 277-288

Bhabha, H.K. „Race“ Time and the Revision of Modernity“. In: Back, Les & Solomos, John, eds. 2000. *Theories of Race and Racism*. NY: Routledge

10. Perspektiva národního státu, otázka modernity II. (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Bauman, Z. 2003. *Modernita a holocaust*. Praha:Slon. 105-126

Doplňující četba:

Burleigh, M., Wippermann, W. 1999. „The Racial State“.in: Bulmer, M. & Solomos John, eds. *Racism*. Oxford, NY: Oxford University Press. 277-288

Bhabha, H.K. „Race“ Time and the Revision of Modernity“. In: Back, Les & Solomos, John, eds. 2000. *Theories of Race and Racism*. NY: Routledge

11. Mění se hranice a prostory: Nový rasismus, multikulturalismus (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Barša, P. 1999. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno:CDK (21-97)

Doporučená četba:

Barša, P. 1999. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno:CDK (100-140)

Hall, S. 2000. „Old and New Identities, Old and New Ethnicities“.in: Back, Les & Solomos, John, eds. *Theories of Race and Racism*. NY: Routledge.144-154

Rex, J. 1997. „The Concept of a Multicultural Society“. In: Guibernau, M. a Rex, J. eds. *The Ethnicity Leader*. Cambridge:Polity Press 205-219

Appiah, K.A. „Racial Identity and Racial Identification“. In: Back, Les & Solomos, John, eds. 2000. *Theories of Race and Racism*. NY: Routledge

11. Mezikulturní vztahy v ČR (přednáška/seminář)

Povinná četba:

Guy, W. 1996. *Ways of Looking at Roma: The Case of Czechoslovakia* (web)

Doporučená četba:

Bitrich, T., Klvačová, P. 2003. *Jak se píše o cizincích: Obraz cizinců v českém tisku* Zpráva Evropského centra pro práva Romů (Diskriminace ve vzdělání)

Janků, K. 2003. „Koho Češi chtějí?“. In: *Sociální studia*.

12. Film

Promítání filmu a diskuse o něm

13. Prezentace esejů, případových studií I. (seminář)

14. Prezentace esejů, případových studií II. (seminář)

Podmínky získání kreditů:

Eseje, případové studie:

Odevzdání textu: nejpozději dva týdny před začátkem zkouškového období.

V případě pozdního odevzdání či neomluvené absence při prezentaci na semináři v zápočtovém týdnu nebude práce hodnocena.

Tato esej, případová studie, má být analýzou různých forem projevů rasismu či xenofobie v rozsahu max. 1000 slov (+ - 10%).

Téma: Časově a prostorově ohraničený fenomén, projev rasismu, xenofobie popište a analyzujte pomocí relevantní literatury. Svá témata konzultujte předem, nahlásit téma musí studenti nejpozději **do konce března 2006** v konzultačních hodinách nebo na emailové adrese eslesi@fss.muni.cz.

- 1) Každodenní rasismus a xenofobie (chaty na on-line serverech, vyjádření, karikatury, vtipy, fotografie, reklamy, turistické průvodce): dle vlastního výběru
- 2) Analýza reprezentace dle logiky ideje „rasy“ a etnicity (např. National Geographic, Benetton a pod.)
- 3) Konkrétní case: například: prostorové segregace (např. Brno, Slaný, Praha, apod.)

Forma:

Vzor formální úpravy esejů můžete nalézt na webových stránkách např. časopisu Sociálních studií, dalším vzorem může být Sociologický časopis či časopis Biograf. Ať už se rozhodnete pro kterýkoli z těchto vzorů, dodržujte jednotnou formu.

Literatura:

Bauman, Z. 2003. *Modernita a holocaust*. Praha:Slon.

Barša, P. 1999. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno:CDK

Back, Les & Solomos, John, eds. 2000. *Theories of Race and Racism*. NY: Routledge

Fredrickson, G.M. 2003. *Rasismus. Stručná historie*. Praha:BB/Art